

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Valtiovarainministeriö

VM082:00/2018

OM:n lausunto; luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle Digi- ja väestötietovirastoa koskevaksi lainsäädännöksi sekä laeiksi eräisen rekisterihallintoa koskevien lakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt oikeusministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Digi- ja väestötietovirastoa koskevaksi lainsäädännöksi sekä laeiksi eräiden rekisterihallintoa koskevien lakien muuttamisesta.

Esitysluonnokseen sisältyvä ehdotus uudeksi laiksi sisältäisi säännökset Digi- ja väestötietoviraston asemasta ja tehtävistä, ohjauksesta sekä johtamisesta. Uudella lailla kumottaisiin voimassa oleva rekisterihallintolaki (166/1996), jossa säädetään Väestörekisterikeskuksesta. Maistraattien yleistä hallintoa, organisaatiota ja tehtäviä koskevaa lainsäädäntöä ei ole. Uudella lailla ja siihen liittyvillä lainmuutoksilla keskitettäisiin Väestörekisterikeskuksen, maistraattien sekä Itä-Suomen aluehallintovirastossa toimivan maistraattien ohjaus- ja kehittämisyksikön tehtävät uudeksi kokonaisuudeksi. Samalla viraston nimi muutettaisiin. Ahvenanmaan valtionviraston toimivaltaa koskevia säännöksiä lisättäisiin viraston tehtäviä säänteleviin lakeihin. Valtionviraston asema ja tehtävät säilyisivät kuitenkin lähtökohtaisesti ennallaan.

Esityksellä muutettaisiin myös lakia väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista (661/2009, jäljempänä väestötietolaki), joka tuli voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2010. Laissa säädetään muun muassa Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien tehtävistä väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjinä, väestötietojärjestelmän tietosisällöstä ja tietojen ylläpidosta, tiedon ylläpitoa koskevasta toimivallasta sekä tietojen luovuttamisesta. Lisäksi esityksellä muutettaisiin useita muita lakeja, jotka sisältävät muun muassa henkilörekistereitä ja henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä. Oikeusministeriö toteaa, että osa lakiehdotuksista kuuluu oikeusministeriön toimialaan. Oikeusministeriö esittää jäljempänä yksityiskohtaisia kommentteja lakiehdotuksista sekä eräitä kielellisiin oikeuksiin liittyviä näkökohtia. Lausunnossa ei ole otettu huomioon niitä lakiehdotuksia, joiden valmistelu on ollut vielä kesken lausuntopyynnön lähettämisen ajankohtana. Esitysluonnoksen 2. lakiehdotuksen osalta esitetyt EU:n tietosuojalainsäädäntöön liittyvät yleiset huomiot koskevat osin myös muita lakiehdotuksia, joihin sisältyy henkilötietojen käsittelyä koskevia säännöksiä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

1. lakiehdotus

Ehdotettu viraston nimi

Oikeusministeriö pitää uuden viraston nimiehdotusta epäonnistuneena. Uuden viraston nimeksi ehdotetaan Digi- ja väestötietovirastoa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota ensinnäkin siihen, että ehdotus ei vaikuta suomen kielen mukaiselta. Kielellisesti paremmalta saattaisi kuulostaa esimerkiksi Digitalisaatio- ja väestötietovirasto tai Väestötieto- ja digitalisaatiovirasto. Toisaalta on syytä huomata, että viraston nimen olisi syytä heijastaa virastolle ehdotettuja tehtäviä. Virastolle ehdotettu nimi, lähinnä sen digi –osa, on melko kaukana viraston esimerkiksi vaaleihin liittyvistä tehtävistä. Ehdotusta ei myöskään perustella esitysluonnoksessa.

Toimialue

Oikeusministeriöllä ei ole huomauttamista toimialuetta koskevaan lakiehdotuksen 2 §:ään. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin, joita tulisi tarkistaa. Ahvenanmaan itsehallintolaissa säädetään Ahvenanmaan ja valtakunnan lainsäädäntövallan jakautumisesta sekä niihin liittyen toimivallasta hallintoasioissa. Laki ei määritä sitä, mitkä tehtävät kuuluvat yksittäiselle valtakunnan viranomaiselle, vaan se määräytyy kulloinkin sovellettavan valtakunnan lainsäädännön mukaan. Perusteluja tulisi tältä osin tarkistaa. Esityksen valossa jää myös hieman epäselväksi, minkä tehtävien osalta viraston toimialue ei kattaisi Ahvenanmaan maakuntaa. Näistä tehtävistä voisi antaa esimerkkejä pykälän perusteluissa.

Tehtävät

Lakiehdotuksella kumottaisiin rekisterihallintolaki. Rekisterihallintolain 2 §:n mukaan väestökirjanpidon keskusviranomaisena on Väestörekisterikeskus. Väestörekisterikeskus hoitaa lisäksi valtionhallinnon sähköisen henkilökortin ja varmennetun sähköisen asiointin palveluita. Muista Väestörekisterikeskuksen tehtävistä säädetään erikseen. Ensimmäisen lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin uuden viraston tehtävistä, joista puuttuisi voimassa olevasta laista poiketen väestökirjanpito tai väestötietojen ylläpito, vaikka tämä tehtävä sinänsä käy ilmi esityksen 2. lakiehdotuksesta, jossa säädetään tehtävän hoitamiseen liittyvästä tietojärjestelmästä. Ottaen huomioon tehtävän keskeisen merkityksen ja ehdotetun viraston nimen, oikeusministeriö esittää lisättäväksi pykälään väestötietojen ylläpitoon liittyvän ydintehtävän nykytilaa vastaavasti esimerkiksi muodossa ”Väestötietojen ylläpito ja laadunhallinta”. Oikeusministeriö viittaa tältä osin lakiehdotuksen 1 §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin, joiden mukaan uudella virastolla olisi väestötietojen ylläpidossa ja laadunhallinnassa keskeinen rooli, mutta tämä ei suoraan ilmene lakitekstistä. Oikeusministeriö esittää lisäksi lainsäädäntötekniistä korjausta pykälän 1 momentin johdantolauseeseen, jossa tuodaan esiin, että viraston tehtävistä säädetään erikseen, mutta lauseen jälkeen kuitenkin luetellaan kyseessä olevat tehtävät. Jos tehtävistä on tarkoitus säätää erikseen, lauseen voisi kirjoittaa esimerkiksi muotoon ”Digi- ja väestötietovirasto hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä seuraavilla tehtäväaloilla.”.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun 3 §:n 3 momentin sisältämän asetuksenantovaltuuden tarkkarajaisuutta olisi syytä arvioida jatkovalmistelun aikana. Tältä osin tulisi kiinnittää huomiota perustuslain 80 §:ään ja siihen liittyvään perustuslakivaliokunnan tulkintakäytäntöön. Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan tasavallan presidentti, valtioneuvosto ja ministeriö voivat antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Jos asetuksen antajasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Pykälän 2 momentin mukaan myös muu viranomainen voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrätyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä, että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuutuksen tulee olla soveltamisalaltaan täsmällisesti rajattu. Oikeusministeriön arvion mukaan sekä 1 momentin 1 kohta että 3 momentti jäävät sisällöllisesti melko jäljiksi.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Eräät palvelutehtävät

Lakiehdotuksen 8 §:n mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi siirtää viraston 3 §:n mukaisiin tehtäviin liittyvän asianhallinnan avustavan tehtävän yksityiselle taholle. Pykälän perustelujen mukaan kyseessä ei olisi merkittävän julkisen vallan käyttö. Esityksen perusteluissa (Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys) on asianmukaisesti arvioitu ehdotuksen suhdetta perustuslain 124 §:ään. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että niissä tilanteissa, joissa käsiteltäviin asiakirjoihin liittyisi henkilötietojen käsittelyä, yksityinen taho olisi myös tietosuojasetuksen 28 artiklassa tarkoitettu henkilötietojen käsittelijä, joka käsittelee henkilötietoja Digi- ja väestötietoviraston (rekisterinpitäjän) lukuun. Tältä osin voisi tarkentaa pykälän yksityiskohtaisia perusteluja.

Ehdotetun lain digi- ja väestötietovirastosta 8 §:n 3 momentin mukaan tehtäviä hoitavaan henkilöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan pykälässä tarkoitettuja tehtäviä. Lisäksi vahingonkorvauksesta säädettäisiin vahingonkorvauslaissa. Pykälää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 3 momentissa säädettäisiin siitä, että 1 momentissa tarkoitettuja avustavia tehtäviä hoitava henkilö toimisi tehtäviä suorittaessaan rikosoikeudellisella virkavastuulla.

Oikeusministeriö huomauttaa, että ehdotetussa 8 §:n 1 momentissa viitataan avustavien tehtävien ohella ehdotetun lain 3 §:n mukaisiin tehtäviin. Ehdotetussa 3 momentissa on kuitenkin tarkoitus viitata vain 8 §:ssä tarkoitettuihin avustaviin tehtäviin. Vaikuttaisi siksi perustellulta, että 8 §:n 3 momentissa viitattaisiin nimenomaisesti pykälässä tarkoitettuihin *avustaviin* tehtäviin. Toinen vaihtoehto voisi olla viitata vain 8 §:n 2 momenttiin, jossa on tyhjentävästi käsitelty avustavien tehtävien sisältö.

Oikeusministeriö arvioi lisäksi kielellisenä seikkana, että 3 momentti voisi olla perustellumpaa muotoilla siten, että momentin alussa tuotaisiin esiin, mitä tehtäviä hoitavaa henkilöä tarkoitetaan ("Tässä pykälässä tarkoitettuja tehtäviä hoitavaan henkilöön ..." tai, edellisessä kappaleessa ehdotetun muutoksen mukaisesti, "Edellä 2 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitavaan henkilöön.")).

Muutoksenhaku

Oikeusministeriöllä ei ole huomauttamista informatiiviseen muutoksenhakuun koskevaan 9 §:ään, jonka tarkoituksena on kiinnittää huomiota eräissä tilanteissa sovellettavaan erityislainsäädäntöön. Myös säännöksen sisältämä valituslupaa koskeva vaatimus korkeimpaan hallinto-oikeuteen tehtävän valituksen osalta vastaa nykyisin yleistä käytäntöä.

Voimaantulo ja kumottavat säädökset

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun 10 §:n voimaantulosäännös on vielä keskeneräinen. Asetusten kumoamisen osalta on syytä huomioda, että vakiintuneen lain kumoamista koskevan tulkinnan mukaan kumoutuvat myös siinä olevan asetuksenantovaltuuden nojalla annetut asetukset. Kumottavan lain nojalla annettujen asetusten kumoutuminen voidaan estää vain säätämällä lain siirtymäsäännöksissä, että asetukset jäävät edelleen voimaan. Myös muutettaessa lakia niin, että siinä säädetty valtuus poistuu, valtuuden nojalla annetut säännökset kumoutuvat. (*Lainkirjoittajan opas*, kappale 22).

2. lakiehdotus

Oikeusministeriö toteaa, että väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (väestötietolaki) muutosehdotuksilla sekä eräiden muiden lakien muutosehdotuksilla on merkitystä EU:n tietosuojalainsäädännön ja perustuslain 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän suojan kannalta. Muutoksilla olisi tarkoitus varmistaa yhdenmukaisuus EU:n tietosuojasetuksesta johtuvien vaatimusten kanssa. Hyvän tiedonhallinnan ja selkeämmän

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

sääntelyn edistämiseksi väestötietolaista erityisesti purettaisiin sellaisia säännöksiä, jotka ovat tietosuoja-asetuksen voimaan tultua tarpeettomia tai liian yksityiskohtaisia. Oikeusministeriö pitää tätä tarkoituksenmukaisena. Eräiden lakiehdotuksen sisältämien säännösten sanamuotoa on kuitenkin vielä syytä tarkistaa jatkovalmistelun aikana. Oikeusministeriö kiinnittää myös huomiota siihen, että tällä hetkellä osa rekisterisääntelystä sisältyy väestötietojärjestelmästä annettuun valtioneuvoston asetukseen (128/2010), jonka yhdenmukaisuus EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimusten kanssa ei tule eduskunnan arvioitavaksi.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että hallituksen esitys EU:n yleistä tietosuoja-asetusta täydentäväksi lainsäädännöksi (HE 9/2018 vp) on parhaillaan eduskunnan käsiteltävänä, ja perustuslakivaliokunta on antanut esityksestä lausunnon (PeVL 14/2018 vp). Sen käsittely jatkuu syysistuntokaudella 2018. Jatkovalmistelun aikana olisi myös syytä arvioida tarkemmin esitysluonnoksen suhdetta muihin esityksiin (erityisesti HE 19/2018 vp, jossa on huomioitu tietosuoja-asetus väestötietojärjestelmästä annetun lain osalta sekä tiedonhallintalakihankkeen valmistelutilanne). Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että oikeusministeriössä on asetettu lainsäädäntöhanke (OM023:00/2018), jonka puitteissa on tarkoitus valmisteilla EU:n tietosuojalainsäädännöstä johtuvia välttämättömiä lainmuutoksia, joita kohdistuisi muun muassa holhoustoimesta annettuun lakiin. Esityksen antamisajankohtaa ei ole vielä arvioitu, mutta valmisteltavien lakiehdotusten voimaantuloajat todennäköisesti poikkeavat tämän esitysluonnoksen liitelakien suunnitellusta voimaantulosta.

Perustuslakivaliokunta on jo aiemmin todennut, että tietosuoja-asetus on EU:n säädös, joka on kaikilta osiltaan velvoittava ja jota sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltujen edellytysten mukaisesti (PeVL 1/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on myös todennut, että sen valtiosääntöisiin tehtäviin ei kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin esittänyt huomioita unionin lainsäädännön ja kansallisen lainsäädännön suhteesta. Valiokunta on aiemmassa tulkintakäytännössään pitänyt tärkeänä, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. PeVL 25/2005 vp). Valiokunta on tämän johdosta painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta on tietosuoja-asetusta täydentävää lainsäädäntöä koskevassa lausunnossaan pitänyt perusteltuna tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvattun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. Perustuslakivaliokunnan mielestä henkilötietojen suoja tulee jatkossa turvata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislainsäädännön nojalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 4) Perustuslakivaliokunta katsoo myös, että sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellainen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa. Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uikiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn osalta. (PeVL 14/2018 vp, s. 5)

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta. Perustuslakivaliokunta on tarkentanut arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa kantaansa lausunnossa PeVL 15/2018 vp. Vaikka EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvytyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tietyt henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. tältä osin myös PeVL 17/2018 vp.). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp).

Myös EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 51 johdantokappaleen mukaan asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja, jotka ovat erityisen arkaluonteisia perusoikeuksien ja -vapauksien kannalta, on suojeltava erityisen tarkasti, koska niiden käsittelyn asiayhteys voisi aiheuttaa huomattavia riskejä perusoikeuksille ja -vapauksille. Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on tuoreessa lausunnossaan PeVL 17/2018 vp. edellyttänyt että terveydentilätietojen ja muiden arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä varhaiskasvatusta koskevassa tietovarannoissa koskevan sääntelyn on oltava tietosuoja-asetuksen mahdollistamisissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa.

Oikeusministeriö toteaa, että henkilötietojen käsittelyn on kaikissa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvissa tilanteissa täytettävä sen 6 artiklan mukainen lainmukaisuuden vaatimus. Tietosuoja-asetusta tarkentava kansallinen lainsäädäntö on mahdollista, kun henkilötietojen käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaan, eli silloin, kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen veloitteen noudattamiseksi, tai kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Nämä alakohtat soveltuvat viranomaisen henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteiksi. Tarkentava lainsäädäntö voi sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi, muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä, säilytysaikoja, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Esitysluonnoksen 2. lakiehdotus sisältäisi väestötietojärjestelmän tietosisällön osalta myös sääntelyä, joka tarkoittaisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen erityiseen henkilötietoryhmään kuuluvien henkilötietojen käsittelyä. Tästä syystä lakiehdotuksen osalta on otettava myös huomioon tietosuoja-asetuksen 9 artiklan sisältämät edellytykset asetusta täydentävän lainsäädännön osalta, mukaan lukien asianmukaiset suojaustoimet rekisteröidyn oikeuksien turvaamiseksi.

Yksityiselämän suoja ja arkaluonteiset henkilötiedot

Oikeusministeriö toteaa, että muutettavan lain sisältö vastaisi suureksi osaksi voimassa olevan lain säännöksiä. Yksityiselämän suojan kannalta on kuitenkin merkitystä väestötietojärjestelmän tietosisällöllä suhteessa uuden Digi- ja väestötietoviraston tehtäviin, jotka vaikuttaisivat olevan esityksen valossa laajemmat kuin voimassa olevaan rekisterihallintolakiin perustuvat tehtävät. Oikeusministeriö kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 3 §:n mukaisia tehtäviä olisivat mm. digitalisaation ja tietoturvallisuuden edistäminen sekä tietovarantojen kehittäminen ja tietopalvelut, jotka vaikuttaisivat merkitsevän laajennusta nykyisiin Väestörekisterikeskuksen

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

tehtäviin. Tehtävien tarkempi sisältö tulisi kuitenkin määritellyksi erikseen. Tältä osin on syytä kiinnittää huomiota nykyisen väestötietojärjestelmän laajaan tietosisältöön. Voimassa olevan väestötietolain 3 §:n mukaan väestötietojärjestelmä on yleinen valtakunnallinen perusrekisteri, joka sisältää tässä laissa säädetty tiedot henkilöistä, kiinteistöistä, rakennuksista ja huoneistoista sekä hallinnollisista ja muista vastaavista aluejaoista. Henkilöstä tallennettavista tiedoista säädetään yksityiskohtaisesti lain 13 §:ssä. Näiden tietojen yksityiskohtia täsmennetään lisäksi voimassa olevassa asetuksessa 128/2010. Esityksen valossa vaikuttaa myös siltä, että asetus jäisi edelleen voimaan. Lakiehdotuksen 29-34 §:ssä säädetäisiin tietojen luovuttamisesta. Säädöstasoon liittyen oikeusministeriö huomauttaa, että perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Sovellettavien säännösten perusteella väestötietojärjestelmä sisältää eräin osin myös tietoja, jotka voidaan luokitella kuuluvaksi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin tai perustuslain tulkintakäytännössä tarkoitettuihin arkaluonteisiin tietoihin. Näitä ovat esimerkiksi 13 §:n 1 momentin 12 kohdassa mainitut lapsen huostaanottoa koskevat tiedot ja kyseisen momentin 19 kohdassa mainitut uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevat tiedot. Näiden tietojen luovuttamisesta on laissa tarkemmat säännökset. Oikeusministeriö toteaa, että perustuslakivaliokunnan tarkoittamat arkaluonteiset henkilötiedot ovat myös käsitteenä laajempi kuin tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa tarkoitettut tiedot, ja perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että arkaluonteisten henkilötietojen luovuttamisen tulisi olla sidottu näiden tietojen välttämättömyyteen (ks. esim. PeVL 17/2018 vp, PeVL 14/2018 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on, tietosuoja-asetuksen mahdollistamissa puitteissa, edelleen syytä arvioida sääntelyn laintasoisuuden näkökulmasta. Yleistä tietosuoja-asetusta yksityiskohtaisemman sääntelyn tarve tulee kuitenkin perustella myös tietosuoja-asetuksen puitteissa tapauskohtaisesti. Tällöin on syytä kiinnittää huomiota myös asetuksessa omaksuttuun riskiperusteiseen lähestymistapaan. Valiokunta painottaa, että myös arkaluonteisten henkilötietojen käsittelyä koskevassa sääntelyssä on syytä pyrkiä selkeään ja ymmärrettävään lainsäädäntöön (PeVL 17/2018 vp, s. 6, PeVL 14/2018 vp, s. 6).

Oikeusministeriö toteaa, että eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys (HE 19/2018 vp) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta. Kyseisen esityksen perusteluissa selostetaan väestötietojärjestelmään talletettavien erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien käsittelyperuste, joka olisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdan g alakohta. Esityksessä kiinnitetään myös huomiota erityisiin henkilötietoryhmiin rinnastettavien henkilötietojen luovuttamista koskevista rajoituksista. Lisäksi tiedon luovuttamisen yleisten edellytysten osalta kyseisessä hallituksen esityksessä väestötietolain 28 §:ää ehdotetaan muutettavan niin, että rekisterihallinnon viranomainen voisi kieltäytyä luovutuksesta, kun vastaanottajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Säännös vastaisi muuten voimassa olevaa lakia, mutta siinä kuitenkin tarkennettaisiin, ettei tietoja myöskään voi luovuttaa, mikäli sama riski sisältyy luovutuksen saajan toimintaan. Oikeusministeriön arvion mukaan jatkovalmistelun aikana olisi syytä arvioida tarkemmin nyt lausuntopyynnön kohteena olevassa esitysluonnoksessa ehdotettujen säännösten yksityiskohtaisuutta ja kattavuutta kokonaisuutena erityisesti erityisiin henkilötietoryhmiin tai arkaluonteisiin tietoihin kuuluvien henkilötietojen käsittelyn ja luovuttamisen osalta siltä osin kuin viraston laajemmat tehtävät mahdollisesti aiheuttaisivat muutoksia nykytilanteeseen. Lisäksi näiden tietojen luovutuksen osalta olisi selkeyden vuoksi joka tapauksessa tehtävä selkoa perusteluissa käsittelyn 9 artiklan mukaisesta oikeusperusteesta sekä rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja koskevista suojatoimista (luovutusten rajoittaminen). Erityisiin henkilötietoryhmiin koskevien tietojen luovuttamista koskeviin pykäliin ei 37 §:ää lukuun ottamatta ehdoteta muutoksia hallituksen esityksessä HE 19/2018 vp, mutta lausuntopyynnön kohteena olevassa esitysluonnoksessa ehdotetaan muutoksia useampaan näistä.

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Rekisterinpitäjä

Esityksessä ehdotetaan myös tarkennettavaksi henkilötietojen käsittelyyn liittyviä rekisterinpitovastuuta koskevia kysymyksiä sekä tehtäväksi tietosuoja-asetuksesta johtuvia muutoksia. Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettuun lakiin tehtäisiin tiedonhallinnan yleislaista ja käytännön tarpeista johtuvia muutoksia. Oikeusministeriö viittaa tiedonhallinnan yleislain osalta jäljempänä kappaleessa ”Henkilötietojen ilmoittaminen ja luovuttaminen” lausuttuun.

Oikeusministeriö toteaa, että Väestörekisterikeskus, maistraatit ja Ahvenanmaan valtionvirasto ylläpitävät seuraavia lakisääteisiä rekistereitä: väestötietojärjestelmä, holhousasioiden rekisteri, vihkimisoikeusrekisteri, avioehtoasioiden rekisteri, avoliittoasioiden rekisteri ja lahjoitusasioiden rekisteri. Rekistereitä koskeva lainsäädäntö sisältyy väestötietolakiin, holhoustoimilakiin, vihkimisoikeudesta annettuun lakiin sekä maistraattien eräistä henkilörekistereistä annettuun lakiin.

Väestötietojärjestelmän rekisterinpitäjiä ovat väestötietolain 4 §:n nojalla Väestörekisterikeskus ja maistraatit. Rekisterihallintolain 3 §:n nojalla Ahvenanmaan maakunnassa maistraatille säädettyjä tehtäviä hoitaa Ahvenanmaan valtionvirasto, jollei erikseen toisin säädetä. Näin ollen nykyinen sääntely on tulkittavissa niin, että rekisterinpitovastuu on yhteinen Väestörekisterikeskuksen, kaikkien maistraattien ja Ahvenanmaan valtionviraston välillä. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että eduskunnassa käsiteltävänä olevalla hallituksen esityksellä HE 19/2018 vp ei ehdoteta muutettavaksi tätä asetelmaa, vaan yhteisrekisterinpidosta vastaavien viranomaisten vastuualueita ehdotetaan tarkennettavaksi.

Vastaava rekisterinpitoa koskeva järjestely koskee myös muita Väestörekisterikeskuksen ja maistraattien ylläpitämiä rekistereitä. Holhousasioiden rekisteriä pitävät holhoustoimilain 64 §:n nojalla holhousviranomaiset ja Itä-Suomen aluehallintovirasto. Holhousviranomaisia ovat lain 84 §:n mukaan maistraatit ja Ahvenanmaan maakunnassa lääninhallitus, sittemmin Ahvenanmaan valtionvirasto. Holhoustoimilain 64 §:n mukaan holhousviranomainen vastaa rekisterin tietojen päivittämisestä ja tiedon korjaamisesta valvottavanaan olevien edunvalvojen osalta. Holhousviranomainen päättää myös tietojen luovuttamisesta rekisteristä. Aluehallintovirasto vastaa holhousasioiden rekisterin yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimintojen yhtenäisyydestä.

Esityksellä ehdotetaan muutettavaksi rekisterinpitäjää koskevaa sääntelyä siten, että uusi Digi- ja väestötietovirasto olisi jatkossa kaikkien edellä mainittujen rekisterien yksinomainen rekisterinpitäjä. Ahvenanmaan valtionvirasto hoitaisi jatkossakin näihin rekistereihin liittyviä hallinnollisia tehtäviä, mutta sitä ei pidettäisi tietosuoja-asetuksen mukaisena rekisterinpitäjänä. Lakiehdotuksen 4 §:n yksityiskohtaisista perusteluista ilmenee, että Ahvenanmaan valtionvirasto toimisi tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa tarkoitettuna henkilötietojen käsittelijänä. Tätä ratkaisua noudatettaisiin esityksen mukaan sekä väestötietolaissa että uudessa laissa Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä. Oikeusministeriö katsoo, että rekisterinpitoa koskevien säännösten yksinkertaistaminen ja selkiyttäminen tietosuoja-asetuksen valossa on kannatettavaa. Yhteisrekisterinpitoa koskevan nimenomaisen sääntelyn lisäksi myös ehdotettu ratkaisu on tietosuoja-asetuksen perusteella mahdollinen. Väestötietolaissa Digi- ja väestötietovirasto säädettäisiin rekisterinpitäjäksi. Sille kuuluisivat lähtökohtaisesti kaikki tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalain mukaiset rekisterinpitäjän velvollisuudet. Väestötietolaissa säädettäisiin kuitenkin edelleen myös Ahvenanmaan valtionviraston toimivallasta väestötietojärjestelmän ylläpidossa ja tietojen käsittelyssä.

Tietojen luotettavuus

Oikeusministeriön arvion mukaan toisen lakiehdotuksen 18 ja 19 § voidaan katsoa 6 artiklan 3 kohdassa tarkoitetuksi täydentäväksi sääntelyksi käsittelyn lainmukaisuudesta. Pykälien yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi kuitenkin tehtävä selkoa siitä, millä tavalla kansallista liikkumavaraa on tältä osin käytetty. Sama koskee 20 §:n säännöksiä järjestelmän tietojen säilyttämisestä ja hävittämisestä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Oikeusministeriö kiinnittää myös huomiota pykälän tekstiin ja sen perustelulausumaan, jonka mukaan tiettyjä väestötietojärjestelmän henkilötietoja koskee käännetty todistustaakka. Säännöksen suhdetta tietosuoja-asetuksen 16 ja 18 artiklan mukaisiin rekisteröidyn oikeuksiin olisi hyvä avata yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Säilytysajat

Oikeusministeriöllä ei ole huomauttamista ehdotettuun 20 §:ään. Sen yksityiskohtaisissa perusteluissa olisi kuitenkin syytä selostaa, että kyse on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaisen kansallisen liikkumavaran käytöstä.

Muiden viranomaisten toimivalta

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetun 22 §:n yksityiskohtaisista perusteluista ei ilmene, tarkoitetaanko muilla viranomaisilla rekisterinpitäjiä vai henkilötietojen käsittelijöitä. Ottaen huomioon esitysluonnoksen tarkoituksen säätää yhdestä rekisterinpitäjästä, esityksen valossa on ilmeistä, että muut viranomaiset toimisivat rekisterinpitäjän lukuun henkilötietojen käsittelijöinä. Näiden roolia ja henkilötietojen käsittelyn tietosuoja-asetuksen mukaista käsittelyperustetta olisi kuitenkin syytä avata pykälän yksityiskohtaisissa perusteluissa. Lisäksi pykäläluonnoksen 4 momentin viimeistä virkettä olisi syytä tarkistaa tietosuoja-asetuksen mukaiseksi, tai sen voisi poistaa. Oikeusministeriö toteaa, että rekisterinpitäjä voi tietosuoja-asetuksen mukaisesti delegoida tehtäviään henkilötietojen käsittelijälle, mutta rekisterinpitäjälle kuuluvaa vastuuta ei voi siirtää.

Pykäläehdotus sisältää myös usean asetuksenantovaltuuden, joiden osalta on syytä huomata aikanaan asetuksia muutettaessa tai valmisteltaessa kansallinen liikkumavara. Asetuksenantovaltuuksien tarkkarajaisuutta olisi myös hyvä arvioida tarkemmin jatkovalmistelun aikana.

Henkilötietojen ilmoittaminen ja luovuttaminen

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen sekä perustuslakivaliokunnan tarkoittamien arkaluonteisten henkilötietojen luovuttamisen osalta oikeusministeriö viittaa edellä todettuun arkaluonteisia henkilötietoja koskevan sääntelyn yksityiskohtaisuuteen. Perustuslakivaliokunta ei ole pitänyt riittävänä sitä, että tällaisten tietojen osalta viranomaisen muualla säädetyt tehtävät täsmäntävät mitkä tiedot ovat tarpeellisia. Lisäksi arkaluonteisten henkilötietojen osalta tietojen olisi oltava välttämättömiä. (ks. PeVL 17/2018 vp, s. 7)

Esitysluonnoksessa ehdotetaan tarkistuksia henkilötietojen ilmoittamista ja luovuttamista koskeviin säännöksiin. Erityisesti teknisen käyttöyhteyden käsitteestä luovuttaisiin. Sen sijaan säännöksissä viitattaisiin rajapinnan avulla, kysely-yhteyksin tai muuten sähköisesti tapahtuvaan tietojen käsittelyyn. Lain käsitteistöä tarkennettaisiin myös esimerkiksi tietojen luotettavuuden ja hävittämisen osalta. Esityksessä perustellaan teknisen käyttöyhteyden käyttämistä koskevien säännösten poistamista sillä, että ilmaisu on vanhentunut ja tulkinnanvarainen. Lisäksi esityksen mukaan yleiset säännökset esimerkiksi rajapintojen hyödyntämisestä ja avaamisesta sisältyisivät esityksen mukaan jatkossa yleislakiin, eikä erityisille säännöksille väestötietojärjestelmän osalta olisi tarvetta. Lakiehdotuksen 46 §:ssä kuitenkin säilytettäisiin mahdollisuus säätää valtioneuvoston asetuksella tarkemmin todistuksista ja otteista. Ehdotetusta sääntelyratkaisun muutoksesta huolimatta ehdotettuun 26 §:ään vaikuttaisi sisältyvän rajapinnan käyttö tietojen ilmoitustapana. Vastaavasti myös ehdotetussa 19 §:ssä viitataan mahdolliseen rajapinnan avulla tapahtuvaan tietojen ilmoittamiseen, kun kyse on ulkomaisesta viranomaisesta.

Oikeusministeriö kiinnittää ensinnäkin huomiota siihen, että sääntelyratkaisun sitominen valmisteilla olevaan tiedonhallintalakia koskevaan esitykseen on aikataulusyistä ongelmallista. Kyseinen esitysluonnos ei ole vielä ollut lausuntokierroksella ja sen antamisajankohta on epäselvä. Mikäli ehdotettu sääntelyratkaisu esityksessä säilytetään, esitykset tulisi antaa samanaikaisesti tai siten, että tiedonhallintalakia koskeva esitys annetaan ensin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Teknisestä käyttöyhteydestä eräänä tietojen luovutustapana on nimenomaisesti säännelty voimassa olevassa Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain 46 §:n 1 momentissa, jonka mukaan väestötietojärjestelmän tietoja voidaan luovuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, muussa teknisesti tai sähköisesti käsiteltävässä muodossa, kirjallisesti tai muulla tarkoitukseen soveltuvalla turvallisella ja luotettavalla tavalla. Perustuslakivaliokunta on kannanotoissaan (PeVL 12/2002 vp ja PeVL 14/2002 vp) todennut, että tekninen käyttöyhteys mahdollistaa hyvin laajan ja nopean henkilötietojen siirron ja siksi henkilötietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden välityksellä on säädetty aina laintasaisin säännöksiin.

Perustuslakivaliokunnan viimeaikaisessa lausuntokäytännössä ei kuitenkaan ole enää viitattu teknistä käyttöyhteyttä koskevaan sääntelyyn, joten tältä osin laintasaisen sääntelyn vaatimus ei ole yksiselitteinen. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuun, jossa teknisen käyttöyhteyden avaamista tuloverotuksen julkisiinkaan tietoihin ei ole pidetty mahdollisena, koska tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden välityksellä ei oltu säädetty perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla laissa. (KHO:2015:41).

Teknisen käyttöyhteyden käsite lainsäädännössä ei ole ollut täysin yksiselitteinen. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että teknisen käyttöyhteyden tavoin ilmaisusta rajapinta ei myöskään selkeästi ilmene, minkälaisen pääsyn se sallii tiedonluovutuksen kohteena olevaan rekisteriin. Mikäli tekninen käyttöyhteys tai rajapinta antaa rajoittamattoman oikeuden päästä rekisterin henkilötietoihin, on asialla erityistä merkitystä perustuslain 10 §:n takaaman yksityiselämän suojan rajoittamisen kannalta. Esityksen yksityiselämän suojaan kohdistuvien vaikutuksiin olisi syytä kiinnittää jatkovalmistelun aikana huomioita, ottaen huomioon erityisesti ne väestötietojärjestelmään talletettavat henkilötiedot, jotka ovat salassa pidettäviä tai joita on pidettävä erityisiin henkilötietoryhmiin tai arkaluonteisiin tietoihin kuuluvina henkilötietoina. Esityksestä ei myöskään käy ilmi, millä tavalla henkilötietoja olisi tarkoitus luovuttaa esimerkiksi 32 §:ssä säädettyyn tarkoitukseen. Esityksestä ei myöskään ilmi onko ja missä määrin teknisiä käyttöyhteyksiä perustettu yksityisille toimijoille.

Oikeusministeriö kiinnittää myös huomiota ehdotettuun uuteen 31 §:ään, jolla korvattaisiin voimassa olevan lain 31 §:n säännökset tietojen luovuttamisesta rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun vastaavaan toimintaan. Muutosehdotusta perustellaan sillä, että sääntely on hyvin yksityiskohtaista ja vastaavan lähestymistavan omaksuminen laajemminkin johtaisi päällekkäiseen sääntelyyn. Tämän vuoksi olisi esityksen mukaan selkeämpää, että väestötietolaissa säädettäisiin yleisesti tietojen luovuttamisesta lakisääteiseen käsittelyyn. Ehdotuksen mukaan väestötietojärjestelmästä voidaan luovuttaa tarpeelliset tiedot muuhun kuin 29 §:ssä tarkoitettuun käsittelyyn, jonka perusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c ala-kohta. Oikeusministeriö kiinnittää huomioita siihen, että säännöksen tarkka soveltamisala voi jäädä laajennuksen myötä jossakin määrin epäselväksi. Säännöstä koskee myös edellä 32 §:n osalta yksityisistä toimijoista todettu.

Ehdotetuissa 44 ja 46 §:ssä viitataan tiedonhallinnan yleislakiin. Tiedonhallintaa koskeva yleislakiluonnos ei tätä lausuntoa annettaessa ole vielä lausuttavana. Oikeusministeriö toteaa, että riippumatta henkilötietojen luovutustavasta tai siitä, edellyttäisiinkö tietojen vastaanottajalta selvitystä henkilötietojen suojaamisesta, luovutettavien henkilötietojen suojaamisen varmistaminen on aina rekisterinpitäjän vastuulla.

Rekisteröidyn oikeuksien toteutuminen

Oikeusministeriö toteaa, että esityksen perusteella rekisteröidyn oikeuksiin sovellettaisiin sellaisenaan tietosuoja-asetusta. Rekisteröidyn oikeuksien mahdolliset rajoitukset ja muut näiden oikeuksien toteutumiseen vaikuttavat vaatimukset määräytyisivät siten suoraan tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän tietosuojalakiehdotuksen perusteella.

Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ehdotetulla sääntelyllä on merkitystä rekisteröidyn oikeuksien toteutumiseen myös kielilain valossa riippuen siitä, mikä rekisterinpitäjän yksikkö tarjoaa rekisterinpitäjän vastuulle kuuluvat neuvontapalvelut rekisteröidyille. Esityksen valossa vaikuttaisi siltä, että Ahvenanmaan valtionvirasto vastaisi henkilötietojen käsittelystä

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Ahvenanmaalla melko laajasti, kuitenkin siten, että se toimisi rekisterinpitäjän ohjeiden mukaisesti. Ehdotus vaikuttaa perustellulta tietosuoja-asetuksen valossa. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että rekisteröidyn oikeuksien täysimääräinen käyttäminen edellyttäisi tarvittavien ruotsinkielisten resurssien varmistamista rekisterinpitäjälle myös muualla kuin Ahvenanmaalla asuvien ruotsinkielisten rekisteröityjen osalta. Yleisperustelujen taloudellisten vaikutusten arviointia voisi tältä osin tarkentaa esitysluonnoksessa suhteessa nykytilaan. Oikeusministeriö viittaa muilta osin jäljempänä lausuttuun kielellisistä oikeuksista virastomuutoksessa.

Viittaus julkisuuslakiin

Esitykseen sisältyy ehdotus, jonka mukaan väestötietolain 77 §:n säännös vaihtolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta poistettaisiin. Kyse on perustelujen mukaan viittauksesta julkisuuslakiin, joka ei ole tarpeellinen. Säännös on myös aiheuttanut tulkintaepäselvyyttä sen osalta, laajentaako säännös väestötieto-järjestelmään sisältyvien tietojen salassapitoa siitä, mitä julkisuuslaissa on säädetty. Salassapito-sääntely ei saisi tarpeettomasti muodostua pääsäännöksi. Siinä määrin, kun väestötietojärjestelmän tietojen salassapidosta olisi tarpeen säätää laajemmin, kuin mitä julkisuuslaissa on säädetty, tämä tulisi tehdä selkeästi ja tarkkarajaisesti. Tietojen käsittelyyn sovellettaisiin kuitenkin aina lain tietojen luovuttamista koskevia rajoituksia. Ehdotettu lainmuutos vaikuttaa asianmukaisesti perustellulta.

Viittaukset rangaistussäännöksiin

Lain väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista 77 § ja tähän liittyvä 78 §:n 1 momentti ehdotetaan kumottavaksi. Lain 77 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan pykälä on sisältänyt *pääasiassa* informatiivisen viittauksen julkisuuslain (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta, 621/1999) säännöksiin.

Oikeusministeriö toteaa, että perusteluista tulisi käydä ilmi, onko muutoksella tarkoitettu vaikutettavan rangaistavuuden alaan. Perusteluissa käsitellään väestötietojärjestelmän tietoja ja näiden asemaa julkisuuslain kannalta, mutta kumottavaksi ehdotettavassa 77 §:ssä viitattujen lain 52 tai 69 §:n nojalla saatujen muiden tietojen asemaan ei vaikutettaisi otettavan kantaa. Rangaistussäännösten ja näitä koskevien perusteluiden osalta on laillisuusperiaatteen vuoksi pyrittävä mahdollisimman suureen täsmällisyyteen ja tarkkarajaisuuteen, jotta on selvää, minkälainen toiminta on rangaistavaa.

Lain 78 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen jätettäisiin vain nykyiseen 2 momenttiin sisältyvät viittaussäännökset sovellettaviin rikoslain rangaistussäännöksiin ja voimassa olevan henkilötietolain säännöksiin henkilörekisteririkkomuksesta. Oikeusministeriö kiinnittää huomiota eduskunnassa käsiteltävänä olevaan tietosuojalakehdotukseen (HE 9/2018 vp), jolla kumottaisiin henkilötietolaki. Toiseksi on syytä huomata, että väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin EU:n yleistä tietosuoja-asetusta ja tietosuojalakia, joka sisältää pykälän rangaistussäännöksistä. Ehdotettu uusi 78 § vaikuttaisi ainakin henkilötietojen käsittelyyn liittyvien rangaistavien tekojen osalta päällekkäiseltä sääntelyltä yleisesti sovellettavan tietosuojalakehdotuksen kanssa ja sen tarpeellisuutta olisi syytä arvioida jatkovalmistelun aikana uudelleen. Myös rikoslain säännökset tietomurrosta tulisivat joka tapauksessa sovellettavaksi teon tunnusmerkistön täytyessä.

Oikeusministeriö kiinnittää selvyuden vuoksi lisäksi huomiota siihen, että kumottavaksi ehdotettavassa lain 78 §:n 1 momentissa ensisijaisesti sovellettava rangaistussäännös on rikoslain 40 luvun 5 §, kun taas julkisuuslain 35 §:ssä ensisijaisia ovat rikoslain 38 luvun 1 ja 2 §:n mukaiset rangaistussäännökset.

Muita huomioita

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi 50 §:n 2 momentti päällekkäisenä hallintolain säännösten kanssa. Oikeusministeriö toteaa yleisesti, että hallintolaki tulee yleissäädöksenä sovellettavaksi,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

jollei erityislaissa toisin säädetä. Kumottavan momentin osalta olisi arvioitava, riittävätkö hallintolain yleissäännökset asian ratkaisemisesta (esimerkiksi 44 §), vai olisiko edelleen tarpeen säätää yksityiskohtaisemmin muutettavassa laissa. Yksityiskohtaisissa perusteluissa on kiinnitetty huomiota siihen, että tietojen suojaamista koskevat velvollisuudet johtuvat suoraan tietosuoja-asetuksesta. Toisaalta olisi huomioitava, että tietosuoja-asetus asettaa velvollisuuksia erityisesti rekisterinpitäjälle ja henkilötietojen käsittelijälle. Säännöksen tarpeellisuutta on syytä arvioida myös siitä näkökulmasta, kenelle tai mille taholle tietoja luovutettaisiin sen nojalla.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota ehdotetun 50 §:n 3 momentin muutoksen perusteluihin, joissa tuodaan esiin tarkoitus mahdollistaa henkilökohtaiseen käyttötarkoitukseen tapahtuvien tietojen luovutusten automatisointi. Perustelujen valossa jää epäselväksi, olisiko kyseessä perustuslakivaliokunnan tarkoittama julkinen tietopalvelu. Tältä osin jatkovalmistelussa olisi syytä kiinnittää huomiota perustuslakivaliokunnan esittämiin linjauksiin. Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista perustuslain puitteissa mahdollisena toteuttaa ehdotetulla tavalla julkisena tietopalveluna, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 65/2014 vp, s. 4/II—5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I—3/II). Lisäksi valiokunnan mukaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta on ollut olennaista, että internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunta piti tällaista rajausta myös tärkeänä elinkeinonharjoittajien valvontaan tarkoitetun rekisterin sähköisen asiointipalvelun osalta (PeVL 2/2017 vp, s. 7. Ks. myös PeVL 17/2016 vp, s. 6—7).

Esityksessä esitetään kumottavaksi eräitä yksittäisiä säännöksiä, jotka ovat päällekkäisiä tietosuoja-asetuksen ja tietosuojalakiehdotuksen sääntelyn kanssa. Toisaalta lakiehdotuksella ei ehdoteta kumottavaksi kaikkia tietosuoja-asetuksen sääntelyn kanssa päällekkäisiä säännöksiä. Tällainen on esimerkiksi voimassa olevan lain 74 §, joka sisältää päällekkäisiä velvoitteita tietoturvallisuuden ja tietosuojan varmistamisen osalta. Toisaalta esimerkiksi 76 §:ää (tiedon korjaaminen) ehdotetaan muutettavaksi eduskunnan käsiteltävänä olevalla esityksellä HE 19/2018 vp. Oikeusministeriön näkemyksen mukaan voimassa olevaa lakia olisi syytä käydä vielä läpi sen arvioimiseksi, sisältääkö se muilta osin tarpeettomaksi käyvää sääntelyä, ja esityksen tarkistamiseksi siltä osin kuin päällekkäisiä säännöksiä ei ehdoteta kumottavaksi HE:llä 19/2018 vp.

3. lakiehdotus

Laki Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä korvaisi maistraattien eräistä henkilörekistereistä annetun lain (57/2005), minkä lisäksi laissa säädettäisiin vihkimisoikeusrekisteristä ja holhousasioiden rekisteristä.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen 2 §:ssä säädettäisiin kolmen rekisterin osalta rekisteriin talletettujen tietojen käsittelytarkoitukseksi tietojen saattaminen julkiseksi. Tämä perustuu sinänsä voimassa olevaan lakiin, jossa lisäksi nimenomaisesti säädetään tietojen julkisuudesta. Myös lakiehdotuksen 10 §:ssä säädettäisiin rekisteritietojen julkisuudesta lukuun ottamatta holhousasioiden rekisteriä. Rekisteritiedot ovat kuitenkin julkisia myös vihkimisoikeusrekisterin osalta voimassa olevan lain 10 §:n 1 momentin nojalla. Sääntelytekniikan osalta voisi vielä arvioida, riittäisikö informatiivinen viittaus julkisuuslakiin (ks. 1 §:n 2 mom.) yhdistettynä ehdotettuun 10 §:ään julkisuudesta säätämisen osalta, sen sijaan että asiasta säädettäisiin nykyiseen tapaan kahdessa säännöksessä. Oikeusministeriö osallistuu mielellään sääntelytekniikan arviointiin jatkovalmistelun aikana.

Holhousasioiden rekisteriin talletettavista tiedoista säädettäisiin 8 §:ssä. Holhousasioiden rekisterin tietoihin pääsystä säädettäisiin 10 §:ssä. Oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotus ei sisällä säännöstä edunvalvonnan kohteena olevan oikeudesta itseään koskeviin tietoihin (voimassa olevan holhoustoimesta annetun lain 88 §). Voimassa olevan lain säännöstä ei ehdoteta muutettavaksi,

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

vaikka sinänsä edunvalvonnan kohteena olevalla on tarkastusoikeus omiin tietoihinsa myös suoraan tietosuoja-asetuksen nojalla.

Lakiehdotuksen 11 §:n osalta (ks. myös yksityiskohtaiset perustelut) oikeusministeriö viittaa edellä oleviin väestötietojärjestelmää koskeviin kommentteihin ehdotetun tiedonhallintalakiehdotukseen kytkeytyvän sääntelyratkaisun osalta.

Oikeusministeriö kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että lakiehdotuksen 12 §:n 3 momentin osalta on epäselvää, onko sanamuoto kansallisen liikkumavaran puitteissa. Esityksessä ehdotetaan, että tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa ei sovelleta lakiehdotuksen mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn, kun taas 23 artiklan mukaan 18 artiklan mukaisia oikeuksia ja velvollisuuksia tai niiden soveltamisalaa voidaan artiklassa säädettyin edellytyksin rajoittaa. Tietosuoja-asetuksen 18 artiklan tavoitteena on varmistaa, että rekisteröidyn oikeusturva varmistetaan esimerkiksi sellaisessa tilanteessa, jossa käsittely on lainvastaista tai rekisteröity pitää henkilötietoja virheellisinä, lievemmillä toimenpiteillä kuin tietojen poistaminen. Tältä osin on myös syytä kiinnittää huomiota tietosuoja-asetuksen 16 artiklaan. Ehdotetun 12 §:n 3 momentin sanamuotoa olisi syytä arvioida vielä tarkemmin jatkovalmistelun aikana.

4. lakiehdotus

Oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotus vihkimisoikeudesta vastaisi pääosin voimassa olevaa lakia, lukuun ottamatta toimivaltaisen viranomaisen korvaamista Digi- ja väestövirastolla ja Ahvenanmaan valtionvirastolla. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota lakiehdotuksen 8 §:ään, joka koskee väliaikaista määräystä vihkimisoikeuden peruuttamisesta. Perustuslakivaliokunta on ottanut kantaa voimassa olevan lain vastaavaan säännökseen lausunnossaan (PeVL 8/2008 vp). Sääntely on sikäli hieman epätasmallista, ettei maistraatin väliaikaismääräyksen sisältö täysin selviä laista. Julkisen vallan tulee perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan kuitenkin perustua lakiin. Perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena, että 8 §:n 1 momenttia täsmennetään esimerkiksi siten, että maistraatti voi painavista syistä väliaikaisella määräyksellä kieltää vihkimisoikeuden käyttämisen, kun vihkimisoikeuden peruuttamista koskeva asia on vireillä. Oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta kuuluvat perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla turvattaviin hyvän hallinnon periaatteisiin. Säännös ei — sen esityöt huomioon ottaen (HE 309/1993 vp, s. 74/II) — estä säätämästä vähäisiä poikkeuksia esimerkiksi muutoksenhakuoikeuteen tai oikeuteen saada perusteltu päätös, kunhan poikkeukset eivät muuta oikeuden asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (PeVL 48/2006 vp, s. 5/I, PeVL 10/2006 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan mielestä 8 §:n 3 momenttia on ollut vihkijän oikeusturvan kannalta syytä muuttaa siten, että muutoksenhaku väliaikaisesta määräyksestä on mahdollista, mutta päätös on pantavissa täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Perustuslakivaliokunnan linjasta ei ole kuitenkaan tältä osin otettu huomioon voimassa olevan lain säännöksessä.

5. lakiehdotus

Oikeusministeriö viittaa holhoustoimesta annetun lain muuttamista koskevan lakiehdotuksen 64 §:n osalta edellä esitettyihin huomioihin, jotka koskevat lailla säätämistä teknisestä käyttöyhteydestä. Säännöstä tulisi sääntelyratkaisun osalta arvioida vielä jatkovalmistelun aikana.

Lisäksi oikeusministeriö toteaa, että lakiehdotuksen 84 §:n (s.63) yksityiskohtaisiin perusteluihin on jäänyt kielellisesti puutteellinen ilmaisu. Toinen virke olisi ilmeisesti kirjoitettava seuraavaan muotoon: "Voimassa olevan 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetään, että holhoustoimesta ja sen sisällöllisestä kehittämisestä huolehtii oikeusministeriö."

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota lisäksi yleisperusteluihin - Maistraattien tehtävät ja toiminta (1.1.4) —otsikon alla toisen kappaleen toiseksi viimeinen virke (s 7) kuuluu seuraavasti:

"Holhousviranomaisen tehtävät kuuluvat kuitenkin oikeusministeriön hallinnonalaan ja substanssiohjaus sekä lainsäädännön kehittäminen kuuluvat oikeusministeriölle." Oikeusministeriö katsoo, että täsmällisempi muotoilu virkkeelle olisi "Holhoustoimen sisällöstä ja sen kehittämisestä huolehtiminen sekä holhouslainsäädännön valmistelu kuuluvat kuitenkin oikeusministeriölle."

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

8. lakiehdotus

Vaalilain muuttamisesta annettavan lain johtolauseeseen mukaan muutettaisiin vaalilain 18 §:n 1, 2 ja 5 momentti. Tästä huolimatta tekstissä näyttäisi olevan muutettavana koko 18 §. Toisaalta pykälän 4 momentti tulisi muuttaa siten, että momentin 5 kohdan alun viittaus kuuluu seuraavasti: "5) tieto 2 momentin 10 kohdassa tarkoitettusta ...".

12. lakiehdotus

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota kotikuntalain muuttamisesta annettavan lain 9 a §:n yksityiskohtaisiin perusteluihin, joissa viitataan automaattiseen rekisteröintiin. Yksityiskohtaiset perustelut jättävät hieman epäselväksi sen, perustuisiko päätöksenteko (hallintopäätös) pelkästään automatisoituun henkilötietojen käsittelyyn tietosuoja-asetuksen 22 artiklassa tarkoitettulla tavalla. Perusteluissa todetaan, että kyse ei olisi "automaattisesta hallintopäätöksestä". Mikäli prosessissa ei miltei osin ole kyse pelkästään automatisoidusta henkilötietojen käsittelystä, pykälä ei ole ristiriidassa 22 artiklan vaatimusten kanssa. Oikeusministeriö kiinnittää joka tapauksessa huomiota siihen, että niissä tilanteissa, joissa kansallisessa lainsäädännössä mahdollistetaan sellainen päätöksenteko, joka perustuu pelkästään automatisoituun käsittelyyn, lainsäädännössä tulisi varmistaa asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi. Lisäksi siinä tapauksessa olisi perusteluissa arvioitava ehdotuksen suhdetta tietosuoja-asetuksen 22 artiklaan ja tehtävä selkoa artiklan 2 kohdan salliman kansallisen liikkumavaran käytöstä.

Kielelliset oikeudet virastomuutoksessa**Kielelliset vaikutukset**

Esityksen kielellisiä vaikutuksia on jonkin verran arvioitu kappaleissa jotka koskevat vaikutuksia viranomaisten toimintaan sekä vaikutuksia asiakkaisiin (s. 27-33). Oikeusministeriö on antanut ohjeen kielellisten vaikutusten arviointiin (OMSO 46/2016). Ohjetta tulisi noudattaa erityisesti silloin kun suunnitellaan hallinnollisia muutoksia ja kun vaikutuksia on henkilöstön kielitaitovaatimuksiin ja rekrytointiin.

Esityksessä on arvioitu, että uudistuksella on myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen, koska valtakunnallisessa viranomaisessa voidaan tehokkaammin jakaa ruotsinkieliset ja saamenkieliset asiat, kyseistä kieltä hallitseville virkamiehelle. Oikeusministeriö pitää arviointia perusteltuna. Myönteiset vaikutukset toteutuvat kuitenkin vain, jos kielellisten palveluiden organisointiin kiinnitetään riittävästi huomiota. Keskeistä on myös henkilöstön tosiasiallinen kielitaito.

Tyytyväisyys maistraattien kielipalveluihin

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota myös siihen, että tämän hetkisen tilanteen mukaan ruotsinkieliset ovat tyytymättömämpiä maistraattien kielipalveluihin kuin suomenkieliset. Kielibarometrin (OMSO 52/2016) mukaan suomenkieliset antoivat vuonna 2016 maistraattien kielipalveluille arvosanan 9,09 ja ruotsinkieliset arvosanan 7,90. Selvitykseen osallistuivat oman kuntansa kielelliseen vähemmistöön kuuluvat ruotsinkieliset ja suomenkieliset. Uudistuksessa on pidettävä huolta siitä, että tyytyväisyys kielipalveluihin ei heikkene.

Kielitaitovaatimukset

Valtiovarainministeriön antaman asetuksen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta eräissä maistraateissa (1429/2015) mukaan maistraateissa on yhteensä 19 virkaa, jossa säädettyä kelpoisuusvaatimuksen on erinomainen ruotsin kielen taito ja tyydyttävä suomen kielen taito. Asetuksessa säädetään virkojen sijaintiyksiköstä. Esityksen mukaan asetukset kumottaisiin.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Oikeusministeriö
PL 25
FI-00023 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläesplanadi 10
00023 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 67730
Internat. +358 9 160 67730

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
oikeusministerio@om.fi
www.oikeusministerio.fi

Virpi M Korhonen

9.8.2018

VN/2716/2018

VN/2716/2018-OM-5

Niin sanottujen käänteisten kielitaitovaatimusten asettaminen henkilökunnalle on keskeistä kielellisten oikeuksien käytännön toteutumisen varmistamiseksi monessa viranomaisessa. Kyse on sekä siitä, että turvataan riittävä määrä henkilökuntaa, jotka taitavat ruotsia, mutta myös siitä, että helpotetaan ruotsinkielisen henkilökunnan rekrytointia, kun heidän ei erikseen tarvitse osoittaa erinomaista suomen kielen taitoa.

Lausuntopyyntöön sisältyy ehdotus asetukseksi Digi- ja väestövirastoksi, jonka 5 §:ssä säädettäisiin henkilöstön kielitaitovaatimuksista. Asetuksesta on tarkoitus järjestää erillinen lausuntokierros. Jo tässä vaiheessa voidaan kuitenkin todeta, että on erittäin tärkeää, että asetuksessa säädetään henkilöstön kielitaitovaatimuksista. Jatkovalmistelussa tulisi huomioida, että valtion viranomaisten henkilöstölle voidaan asettaa kielitaitoa koskevia kelpoisuusvaatimuksia vain lailla taikka lain nojalla valtioneuvoston tai asianomaisen ministeriön asetuksella.

Maistraattien yhdistäminen yhdeksi valtakunnalliseksi virastoksi tulee muuttamaan asioiden käsittelyä. Tämä tarkoittaa sekä sitä, että kieliasiat on otettava huomioon koko ajan toimintaa suunniteltaessa ja sitä, että kielitaitovaatimukset pitää voida ottaa uudelleen tarkasteluun, kun toimintamuodot ovat vakiintuneet ja tiedetään mitkä tehtävät edellyttävät erinomaista ruotsin tai saamen kielen taitoa.

Saamen kielilain muutokset

Oikeusministeriö pitää perustelutekstissä ehdotettuja saamen kielilain muutoksia perusteltuina ja kehottaa valtiovarainministeriötä olemaan yhteydessä oikeusministeriöön niiden osalta.

Ylijohtaja, osastopäällikkö

Sami Manninen

Lainsäädäntöneuvos

Virpi Korhonen

Jakelu

Valtiovarainministeriö

Asiakirjan kansilehti

Asiakirjan tunniste

VN/2716/2018-OM-5

Asiakirjan MD5 tiiviste

675523941ba10a07da3cdb4148af683f

Allekirjoitukset

Allekirjoittaja	Allekirjoituspäivämäärä	Varmenteen myöntäjä
Virpi M Korhonen	2018-08-13T09:37:11	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK
Sami Manninen	2018-08-13T09:43:27	C=FI, O=Vaestorekisterikeskus CA, OU=Organisaatiovarmenteet, CN=VRK CA for Qualified Certificates - G2\ OK